

Skolen og mig

Af Mogens Olsen

med indledning af Agnete Engberg

Som i næsten alle små købstæder findes i Frederikssund en privatskole, oprettet i 1889. Og den er blevet 100 år.

Privatskolen i provinsbyen indgår i et mønster sammen med borgerforeningen, skydebroderselskabet eller andre logelignende sammenslutninger for mænd, ligesom fruene samledes i velgørende kredse, der forarbejdede håndarbejder til den årlige bazar.

Vi kender miljøet fra Lise Nørgaards *Matador*, fra Gustav Wiedes *Livsens ondskab*, det er let at karikere og hænge ud til latter. Mere nænsomt er det behandlet af Herman Bang i *Ved vejen*. Privatskolerne og de andre af borgerskabets institutioner og vaner har utvivlsomt været kulturbærende og bevaret af de små byers stræben efter at holde et niveau, en livsstil, og udvikle kvaliteter og egen identitet som både de »førende« og de »forpligtede«.

Alt dette er på en rørende måde indfanget – nærmest kun som en duft – i den humoristiske og hjertevarme beskrivelse af en drengs vækst til yngling, mand og til sidst aldrende herre og bedstefar.

»A-B-C-D – Livet at se« hed en populær lille sang af Mogens Lorentzen, og et helt livsforløb er på samme måde vundet som en krans om en gammel skole, der i anledning af 100-års jubilæet er sat i centrum.

Det begynder med den 5-åriges stræben efter at blive stor og komme i skole, hans overlegne foragt over for klassekammeraten Britta og damelærerne skifter til ivrig appetit efter at lære og efter at tage fat på livet selv, hvor Britta pludselig begynder at få facon på den mest foruroligere måde, værd at betragte i smug i klassen.

Og ud af skolen med realeksamen. Pludselig er man 10-års-jubilar og på vej til sit første barn. Livet går, børnene vokser til, der er værdier, man ikke har øjnet før: »Du sku' se et rosenbed, vi har«, siger 25-års jubilaren til sin gamle klassekammerat. Næste generation går også i skolen, også nu er der en pige at drille og kigge efter ... pludselig er man farfar og henter sit barnebarn ved skolens port. Nu er det hans tur til

med ivrig stemme og røde kinder at fortælle om *den* klasses pigekammerat.

Der er en livsens genkendelighed over den upretentiøse lille tale, som de fleste vil kunne spejle sig selv i. En enkel visdom og tilfredshed med, at slægt følger slægters gang. At man ældes og ser de nye kuld gro op.

Nutidsdanskerne og efterkrigsgenerationen især har været præget af stor mobilitet, søskendeflokke er spredt over hele landet og ud over grænserne. Få er de, som gennem generationer har kunnet fortsætte med at sætte børn i samme skole, med dens særlige duft, atmosfære og traditioner.

Genkendeligheden i tilværelsen er uhyre central for et menneske. Man bliver stresset og rodløs af altid at skulle møde det nye. Identiteten og personlighedsudviklingen styrkes ved faste milepæle. Bliver tilværelsen derimod for statisk, stillestående, kan livet gå i stå. Men det er der nu ikke stor risiko for i vor omskiftelige tid.

En gammel skole, et hus med lærere, som år efter år modtager nye små børn, sender nye hold unge mennesker ud på egen boldgade, er nok værd at feste for.

Og man forstår inderlig godt, at det er anledning til ballade i den store stil, hver gang politikere vil nedlægge en skole. Jamen det kan de da bare ikke, der har min Lise og Ole gået og måske også jeg selv – det føles som en personlig fornærmelse og et angreb på ens egen historie. Så kommer underskriftsindsamlingerne i gang, og folk rystes sammen. *Rør ikke ved vores skole.* Der er et pudsigt modsætningsforhold i den form for trofasthed og egne tidligere angreb på »slaveanstalten«.

Skolen for livet, kan nogle skoler kalde sig, som midtpunkt eller rød tråd. Andre skoler er desværre kun en parentes, hvor barndomsår ødes.

Agnete Engberg

5 år

»Mo-ar, hvorfor må jeg ikke komme i skole?«

»Ti stille«

»Jamen, når nu Michael går?«

»Han er jo ældre end dig. Til næste år skal du.«

»På den private li'som Michael?«

»Selvfølgelig. Du blev meldt ind, allerede da du blev født.«

»Hvad sagde politiet, mor?«

»Politiet ?????«

»Ja, -- da du meldte mig.«

»Det var ikke til politiet, vi meldte dig. Du blev meldt ind i skolen.«

»Nå, ja, men alligevel...«

6 år

»Hurra -- jeg går i børnehaveklasse.

Men det er noget rigtigt snyd, er det. Vi leger bare.

Jeg vil ha' rigtige bøger og skrive og regne og så'n.

Jeg glæder mig til næste år. Så skal jeg over på den rigtige skole og gå i 1. klasse.

Britta er dum. Hun river altid sit papir i stykker.«

7 år

»Jeg går i b -- første altså -- med bøger og så'n.

Vi har bar damelærere.

De er bedst til små børn, siger far.

Han er fra Lolland.

Vi har matematik nu.

Det er ikke til at forstå, siger mor.

Hun har også gået i skole her.

Mormor henter mig gerne fra skole.

Så får jeg kakao -- det er godt -- og en historie -- det kan hun ikke.

Far har fundet mor i en høstak, si'r han.

Hun har nok siddet og syet, for han fandt først nåle, si'r han.

Nu har vi en elektrisk.

Britta er dum. Hun skriver 6-tallerne omvendt, og så skal hun altid tisse i timerne.«

10 år

»4. klasse. Jeg kan godt li' geografi.

Nu ved jeg, hvor Lolland er. De har mange roer.

Nu har vi flere lærere, der er mænd.

Det er både godt og skidt.

De to af dem har skæg.

Britta er dum. Hun sidder, som om hun kører på kuglelejer, siger vores klasselærer.

Og så »niver« hun altid, Britta altså.«

13 år

»Til næste år skal jeg i 8. klasse og vælge kursus og valgfag og alt det der.

Far og mor forstår ikke ret meget af det, siger de.
Det var meget nemmere, da de gik i skole.
Da tog man bare en realeksamen, hvis man altså ku'.
Jeg vil helst ha' alle de valgfag, der er.
Så skal jeg nok gå i skole i mange timer hver dag.
Britta er dum -- til matematik altså.
Hun er go' til gymnastik, siger de andre piger.
Hun er begyndt at ligne en dame -- ikke som Lene, der bare er sådan
lige op og ned som et bræt.«

15 år

»9. klasse. Det er møgsygt det hele. Jeg gider ikke gå i skole. Jeg har
droppet alle valgfag. -- Jeg gider ikke.
Dovenskabsbevis, siger skolebestyreren, når han snakker om det pa-
pir, jeg skal ha' efter 9.
Jeg er da ligeglad.
Jeg er ikke doven -- bare skoletræt.
Gymnasiet, siger du?
Ikke hos mig. Jeg er færdig med skole -- dødræt.
Britta er egentlig meget sød, sådan da.«

16 år

»10. klasse. Jeg er alligevel ikke færdig med skolen.
De gamle tvang mig -- godt det samme.
Jeg har fået lyst igen.
Det kan godt være, jeg søger gymnasiet nu efter 10.
Britta er her også.
Hun er stadigvæk dum til matematik.
Men hun er go' til engelsk -- skriver af og til mine stile.
En førsteklases gorgonzola, sagde Flemming fra 2. g. forleden om hen-
de og grinede.
Jeg kan ikke li' Flemming.
Han kommer hver dag med bus -- fra Stenløse.
Jeg vil ikke mere ha' skoleost på maden.
Den smager af for lidt.«

18 år

»Godt og vel et år siden, at man forlod »slaveanstalten«.
Nå, slet så slem, som man gjorde den til, var den nu ikke.
Længes tilbage, siger du? Ikke et sekund.
Men det er nu meget skægt at smutte hen om og kikke.

Det er ikke alle lærere, der kan huske, hvem man er.
Men det er der ikke noget at sige til -- med skæg og sådan.
Jeg ser af og til Britta.
Hun er -- ja hvad siger man -- lige i øjet.
Flemming forsøgte selvfølgelig at charme sig ind.
Det fortalte Lisbeth mig -- hun er jo veninde med Britta.
Uden held -- gudskelov.
Ingen mandfolk til mig, siger Britta -- ifølge Lisbeth.
Pokkers til sjov.«

26 år

10-års-jubilar.
Tænk... er det 10 år siden, jeg gik ud af skolen?
Man inviteres til novemberfest.
Jeg må med -- hilse på de gamle -- se skolen, indvendig altså.
For jeg kommer tit forbi den.
Nostalgi, siger du -- javist -- men hvad gør det?
Hej, hvordan er det gået dig? Jeg ku' næsten ikke kende dig.
Familie, si'r du -- og børn -- hvor mange?
Jovist er jeg færdig med min uddannelse, men kun lige.
Jo, jeg er heldig og har arbejde.
Økonomien, si'r du? Kun sådan lige med rumpen i vandskorpen.
Vores gamle skole??
Ja, egentlig var den ganske god, selv om vi bandede den derhen, hvor
peberet gror.
Den lærte mig i hvert fald at bestille noget.
Britta, si'r du? Hun er alle tiders -- står derhenne og snakker med
Helle -- vi bor sammen.
Gift? Nej, ikke endnu.
Men kan du holde tæt med en hemmelighed?
Dumt spørgsmål -- selvfølgelig kan du det, som god kammerat.
Hun er gravid, du ... i 3. måned.
Jeg er hamrende lykkelig.

41 år

25-års-jubilar.
Kan det være rigtigt? Er jeg virkelig så gammel?
Man inviteres til årsafslutning -- er en af dem, der skal op at stå, mens
hele salen glør på én.
Man har en mærkelig fornemmelse i maven -- føler sig som en lille
skoledreng, selv om skolen for mig ikke er noget fremmed og fjernt.

Du ved -- ham Britta ventede sig, da vi var til 10-års jubilæum, er nu snart 15 og går i 9. -- hedder Marianne.
Det blev altså en hun -- ligner i øvrigt Britta.
Håber for hende, hun finder en fyr, der er lige så go' som mig.
Vores 2 andre går også på skolen -- selvfølgelig -- når vi nu bor i byen og har råd til det.
Hvor, spørger du? Borgmestervænget.
Du sku' se et rosenbed, vi har.
Vi klunser om at slå græsplænen.
Det lærer jeg aldrig -- at klunse altså. Pokkers.
Vores mindste, Ulrik, går i 2. klasse.
Mormor henter ham hver dag fra skole.
Hun har tid, og vi arbejder begge -- fulltime.
Mormor kan li' det. Hun har selv gået der.
Den er for stor nu -- skolen -- siger hun.
Ulrik laver vrøvl over, at han kun har mænd som lærere.
Han vil gerne ha' én som mor, siger han.
Maria er dum og driller, fortæller han os.
Maria er en pige i klassen.

56 år

40-års-jubilar.

Grå manke -- topmave -- rødlig næse -- rynker -- hængemås.

Hej med dig, du gamle.

Er det ikke sjovt at se det hele igen?

Nå, ja -- for mig er det ikke så nyt.

Jeg kommer her hver fredag og henter Jacob.

Det er mit barnebarn -- Mariannes altså.

Hun bor ude i Marbæk sammen med Thomas.

Han er en fin fyr, og de knokler derudad.

Derfor må Britta og jeg skiftevis hente Jacob.

Britta er på deltid.

Men om fredagen har jeg tidligt fri, og så får jeg lov.

Nu er det Britta eller mig, der står udenfor og venter, når Jacob kommer stormende.

Vistså går Jacob på den private.

Det bestemte både Marianne og Britta og jeg.

Og Thomas accepterede.

Han spiller fodbold.

Ulrik -- vores yngste -- snakker meget om en pige der hedder Maria.

Et rigtigt gåsebryst, siger han.

Hun skal besøge os i morgen, fortæller Britta.
Bare til en gang frikadeller.
Jeg tror, jeg knapper et par flasker rødvin op.
Hun er vist én, Ulrik har gået i klasse med.
Jacob snakker så meget om en pige i hans klasse.
Hun hedder Jeanette.
Hun er dum, siger han.

66 år

50-års-jubilar.
Davs – jeg ku' næsten ikke kende dig igen.
Har du ikke slanket dig?
Hva' siger du? Om ikke også jeg har?
Næ, du. Jeg har godt nok prøvet mange gange.
Men når man nu kan li' et lille glas og lidt god mad, så er det sør'me svært.
Men jeg slipper da for rynkerne – der er ikke plads til dem.
Og så er jeg holdt op med at ryge, du.
For 6 år siden.
Minder mig ikke – – har aldrig haft det så godt.
Pensioneres, siger du?
Ikke endnu – – ikke med mit helbred.
Hvad siger du?
Jovist er der røget et par stykker i svinget siden sidst.
Det er da også 10 år siden, at vi sidst mødtes her.
Har du set Erik?
Han ser s'gu' noget smathaset ud.
Og Grethe?
Hold da ferie for en maskine.
Hun kan da kun sidde i en sofa.
Britta, siger du?
Ja, hun er stadig en smart pige.
Hun har det også godt – – med en mand som mig, ikke?
Jeg glæder mig til at komme en tur rundt på skolen – sidde på min gamle plads – drømme tilbage, du ved.
Jeg håber ikke, de har lavet alt for meget om.
Jeg er ellers blevet farfar.
Ulrik bor sammen med Maria – hende han gik i klasse med. De har en pige på 3 år nu – Louise hedder hun.
Jeg kan ikke li' det der med, at man har børn og ikke er gift. Men det er nok mig, der er oldnordisk, som Ulrik siger, når jeg strejfer emnet.

Nå -- Maria er god nok, og Louise er smaddersød.
I øvrigt var Jacob – du ved Mariannes dreng – på besøg i går aftes.
Han går i gymnasiet.
Han havde en pige med, som han går i klasse med.
De gik også sammen på realskolen.
Jeanette hedder hun.
Hun er meget charmerende og vistnok dygtig.

76 år

60-års-jubilar.
Nu er rynkerne der, så det batter.
Hvidt hår -- humper lidt.
Dav, du gamle.
Det er tyndet lidt ud i rækkerne.
Men en del er vi da igen.
Det var en stærk årgang – vores.
Vist vil jeg da gerne rundt på skolen.
Men for mig er det nu mest sjovt at træffe jer.
Helbredet, siger du?
Jeg har lidt vrøvl med benene.
Og min mave er heller ikke, hvad en mave burde være.
Britta, siger du?
Hun kører bare derudad.
Hun klarer simpelthen det hele.
Om jeg har børnebørn på skolen, siger du?
Det har jeg – hele 2 – begge Ulriks børn.
Den ældste, Louise – går i 7. klasse.
Hun kan bare det hele.
Hun kommer tit hos os.
Hun snakker meget om en dreng der hedder Claus.
Jeg håber ikke, det udvikler sig til noget.
For han er fra Stenløse.
Jeg har aldrig kunnet lide drenge fra Stenløse.
Den yngste – Nina – går i 2. klasse.
Hun snakker meget om en dreng, der hedder Niels.
Han er dum, siger hun, og så skal han altid tisse i timerne.